

Med enaintridesetimi razpravami in članki je osrednja študija Duška Roksandića: *Vloga in pomen Hrvatskega narodnega gledališča v družbenem in kulturnem življenju naših narodov*. Avtor sicer ni mnogo študiral arhivskih virov. Pomen njegovega dela je v tem, da je poskusil ustvariti sintetično razvojno sliko hrvatskega gledališča. Orisal je družbeno-politično ozadje v razvoju, prikazal je glavne linije ter postavil v ospredje osrednje osebnosti, ki so bile zaslužne za napredek gledališča (Demeter, Šenoa, Milić, Krleža, Benešić). Upošteval je tudi razne ovire, ki so zadrževale spontan razvoj, tako n. pr. včasih šibke materialne pogoje ali pa negativno delovanje cenzure, kakor zlasti v Krleževem primeru.

Avtorjeva koncepcija posebej poudarja vprašanje, koliko je bilo hrvatsko gledališče aktiven odraz družbene problematike. Osmo desetletje 19. stoletja in čas Moderne se mu zdita idejno precej medla. Šele pozneje je Krleža silovito opozarjal na nasprotja meščanske družbe in je zelo aktualiziral gledališče.

Tako je Roksandićeva razprava, čeprav se je le v manjši meri oprla na raziskovanje neznanega gradiva, vendar dobila plastičen profil lastne koncepcije in pomeni resno pridobitev za proučevanje zgodovine hrvatskega gledališča. Razumljivo je, da je ostalo dosti vprašanj le načetih ali pa jih avtor sploh ni utegnil omeniti. Tako bi bilo treba opozoriti, da je Josip Eugen Tomić kot dramaturg organiziral program predstav tako, da je bil slovanski in francoski repertoar močnejši od nemškega, ki je dotlej prevladoval. Verjetno gre Tomiću tudi zasluga, da je bil tedaj prvič prikazan Gogoljev *Revizor*. Dobro bi bilo naglasiti, da so bile Derenčinove drame zelo aktualne in družbeno satirične; saj so mu po predstavi *Podeželske opozicije* (1896) politični nasprotniki s črnolom pomazali hišo in demonstrirali proti njemu.

Razen Roksandićeve študije, ki je zajela problematiko v osnovnih linijah, so se posamezni avtorji omejili na ožja vprašanja. Tako so na začetku zbornika prikazane zveze med zagrebškim, beograjskim in novosadskim gledališčem (M. Bogdanović, L. Dotlić), in kar je za slovenske kulturne delavce posebej zanimivo, je Smiljan Samec orisal zveze med hrvatsko in slovensko gledališko umetnostjo (zamenjava igralcev in režiserjev, repertoar, medsebojna pomoč, obveščanje o gledališkem življenju). V svojem bolj faktografskem kot sintetičnem članku je zagrebški režiser Mirko Perković prikazal slovenske in srbske dramatike, ki so jih igrali na zagrebškem odru. Ugotovil je, da slovenskih dram na tem odru ni bilo malo, misli pa, da bi bilo treba temu vprašanju posvetiti več pozornosti.

Med ostalimi prispevki zaslužijo večje zanimanje članki o gledališču v NOB, zlasti pa Gavellovo razmišljanje o tem, koliko so književniki dali gledališču in kako je ocenitev dram z gledaliških vidikov dolga drugačna kot pri literarnih kritikih. Posebej bi bilo potrebno opozoriti na Mađarevičev kritično-informativni prikaz sodobnih hrvatskih, slovenskih in srbskih dram, ki so bile uprizorjene na zagrebških odrih po 1. 1945.

V tem poročilu je bil poseben poudarek na dramsko-gledališki problematiki. Razen tega je potrebno pripomniti, da je v zborniku nekaj člankov o operi, baletu, scenografiji (Sachs, Kovačević, Kavur, Batušić), o dramatizacijah, o demokratizaciji in družbenem upravljanju gledališč, o doprinosu zagrebškega gledališča gledališčem Evrope in Amerike in končno prikaz repertoarja.

Kakor je iz vsega razvidno, zaslužita knjigi, da se nanju opozori bodisi zaradi informativne strani, bodisi zaradi nekaterih tehničnih člankov. Pa tudi zato, ker vsebujeta številne podatke o slovenskem gledališkem življenju in o gledaliških osebnostih.

Emil Stampar

O OBRAVNAVANJU LITERARNIH TEKSTOV PO METODI SKUPINSKEGA POUKA

Stopnjevana težnja po novem načinu podajanja izvira iz prepričanja, da sedanje klasične metode frontalnega pouka niso več kos vzbuditi v zadostni meri učencevo zanimanje, zlasti ne pri predmetih, ki dijaku že po svoji naravi ne morejo nuditi povsem novih odkritij, ampak zahtevajo le njegovo sodelovanje na bolj ali manj znanih področjih. Ugotovitev velja zlasti za otroke, ki jim življenje poteka v kulturno bogati sredini ob knjižnicah in gledališčih, ob kinu, ki jim razživlja fantazijo in zadovoljuje željo po senzaciji, ob radiu in televiziji, ki jim približuje ves širni svet in neskončno veselje nad njim. Spričo vseh teh rekvizitov sodobnega življenja in njihovih bogatih možnosti za razširjanje obzorja so klasične metode

frontalnega pouka prej ali slej obsojene na neuspeh. Izход iz te krize vidim v ne-
nehnem poživljanju učnega postopka in v koreniti spremembi metodičnega režima;
uveljaviti moramo novega, ki od učenca ne bo zahteval togega sprejemanja, ampak
ga bo pritegnil k živahnemu sodelovanju in vzbudil v njem potrebo po odkrivanju
posredovanih vrednot.

V svojem dosedanjem iskanju sem našla delno zadovoljivo rešitev v obliki
skupinskega pouka. Pripominjam pa, da postopka, ki ga bom v nadaljnjem
razložila, ne štejem za občeveljavno metodo, pač pa ga uporabljam sem in tja kot
uspešno metodično variacijo.

Izmed več poizkusov, ki sem jih ob različnih berilih izvajala v dveh vzpo-
rednicah sedmega razreda na osnovni šoli Prežihovega Voranca v Ljubljani, bom
skušala metodo skupinskega pouka prikazati ob treh tekstih, in sicer: ob Tavčarjevi
Šarevčevi slivi, ob Jurčičevem prizoru v Obrščakovi krčmi in ob Prešernovem Po-
vodnem možu.

Preden smo se lotili besedila, je bilo treba organizirati skupinice, ki bodo pri
obravnavanju sestavljale osnovne delovne enote. Problem smo rešili z neznatnim
posegom v vsakdanjo ureditev razreda: strnili smo po dve, v vrsti si sledeči klopi;
učenci v lihih klopih so se zasukali proti svojim dosedanjim »zahrbtnikom«, ob boka
klopi sta prisledla še dva učenca. Tako so se vsi prebivalci razreda porazdelili v de-
lovne skupine, obsegajoče po šest ljudi, in čakali svojih nalog.

S Tavčarjevo novelico smo se spoznali že prejšnjo uro, ki smo jo bili posvetili
estetskemu branju. Za nadaljnje spoznavanje estetskih vrednot pričujočega lite-
rarnega dela sem sleherni vrsti klopi dodelila posebno nalogo. Prvi vrsti je bilo
zadano, da razbere vsebinsko zgradbo dela in opredeli posamezne faze v razvoju
dejanja, upošteva je zasnovo, zaplet, vrh, razplet in razsnovo. Druga vrsta je opa-
zovala Tavčarjev jezik in slog; posebej ji je bilo naročeno, da izlušči odstavke, ki se
odlikujejo po posebni lepoti sloga in po umetniško oblikovanem opisu. Zadnja, tretji
vrsti zaupana naloga je bila, razmišljati o glavni junakinji in prikazati posameznosti
v njeni usodi, ki bralcu najgloblje sežejo v srce.

Način, kako bomo obravnavali delo, je bil za razred popolnoma nov in dijaki
so ga sprejeli z neprikritim navdušenjem. Na mah se je vnela delovna vna in vse
skupinice so razvile živahno dejavnost. Pogled na tako delujoči razred je bil nadvse
razveseljiv. Med dijaki ni bilo nikogar, ki bi nedelavno stal ob strani; sleherni je
priložil svoj glas in sodbo v sosvet najbližjih delovnih tovarišev. Moj delež je bil,
da sem hodila od skupinice do skupinice, poslušala njihovo razpravljanje, usmerjala
dijake na posamezne probleme, nato pa jih prepuščala samostojnemu pretresanju.

Ko je potekel določeni čas (20 minut), sem zaključila razprave v skupinah,
predstavnike posameznih skupin pa pozvala, da poročajo o svojih ugotovitvah. Naj-
prej se je razpredla beseda o problemu, ki ga je reševala prva vrsta. Že začetek
pogovora je prinesel zanimivo misel. Oglasil se je dijak in poročal, da je obra-
navano delo bral že v neki starejši izdaji berila, a da se je tam začelo z besedami:
»Šarevčevo slivo je poznala vsa vas...«, torej za odstavkom, ki govori o smrti sta-
rega Šarevca. Zdi se mu, da se prava zgodba o slivi in glavni junakinji začne snovati
še le na tem mestu; uvodni odstavek o Šarevčevi smrti šteje za ozadje, potrebno za
razumevanje, ne pa za sestavni del v dramatičnem razvoju same zgodbe. Mnenje
smo z razredom predebatirali in ga osvojili kot prepričljivo. Odstavek o smrti starega
Šarevca smo označili kot uvod, zasnovo pa začenjali na mestu, kjer zvemo za slivo
in njeno lastnico.

Presenetljivo in razveseljivo je bilo nadaljnje opozorilo, da se berilo začenja
in končuje približno z isto mislijo: Kaj je revno življenje?... To je bilo v resnici
revno življenje. Bilo nam je izhodišče za ugotavljanje, da je pisatelj s tako kompo-
zicijo meril na določen in premišljen učinek — nadahnil je začetku določeno ču-
stveno razpoloženje in pustil, da v enakem občutju zgodba tudi izzzveni; tako je
dosegel enotno čustveno ubranost, kar daje delu posebno lepoto.

Določanje ostalih točk v razvoju dejanja ni prineslo posebnih problemov. Bežno
smo jih določili po obsegu, dijakom pa je bilo naročeno, da za domačo nalogo obli-
kujejo kratke stavke, v katerih bodo prikazali vsebino posameznih kompozicijskih
enot.

V presojanju Tavčarjevega jezika in sloga so se dijaki zaustavili največ ob
opisu pomladanskega neurja, ki so ga označili kot silovitega, slikovitega in pesniško
vznesenega. Svojega učinka tudi ni zgrešil opis Šarevčeve smrti. V tej zvezi je dra-
gocena slutnja o funkcionalnosti besed in besednih zvez. Dijak je namreč navedel,

da se je sicer treba v pisanju ogibati ponavljanju enakih besed in zlasti v izbiri pridevnikov težiti za čim večjo pestrostjo. V današnjem berilu pa da je zasledil, kako pisatelj zapored rabi dva čisto enaka pridevnika: v brezkončno morje brezkončne večnosti. Zdi se mu, da je to narejeno zavestno in z določenim namenom; pisatelj je s tem preprostim sredstvom v bralcu vzbudil občutek vesoljnega, neskončnega.

Bera metafor, ki jim je bila naložena za domače delo, je bila dokaj bogata. Vsekakor pa so pokazali večji posluš za nenavadne personifikacije in iskane pri-spodobe kot pa za rekla, posneta iz žive govornice. Bržčas so primeri, kot n. pr.: ... je ležal na smrtni postelji, ... se je v potu svojega obraza težko preživljala ... vse je spravila v denar ... itd. zaradi svoje vsakdanjosti ušli njihovi pozornosti. Zato je bilo treba korigirati mnenje, da je Tavčarjev slog pretežno poetičen in metafore neljudske, umetno oblikovane, ter podčrtati ljudskost v jeziku, ko opisuje domače kmečko življenje.

Tretjega problema, razmišljanja o liku Šarevčeve Mete, zaradi pomanjkanja časa nismo mogli takoj rešiti v razredu. Sicer pa je naloga že po svoji naravi primerna predvsem za pismeno obdelavo. Prihodnjo uro smo vprašanje predebatirali ob nekaterih nalogah. Navajam najzanimivejšo in vsebinsko najgloblje zajeto:

»Ob zgodbi Šarevčeve Mete sem se zamislila v usodo neporočene kmečke žene. Primerjam jo z življenjem take žene v mestu in zdi se mi, da je na deželi mnogo težje.

K nam prihaja večkrat starejša znanka mojih staršev. Bila je uradnica, sedaj pa je že upokojena. Svojcev nima, vendar se mi ne zdi, da je nesrečna. Mislim, da lepo živi. Mnogo bere, hodi v gledališče in na koncerte, tudi kakšno potovanje si privoščiti. Ko nas obišče, nikdar ne pozabi na nas otroke in nas vedno razveseli s kako dobroto. Zato smo vselej veseli njenega obiska, starši pa se z njo dolgo in zanimivo pogovarjajo.

Vem, da je njeno življenje zato tako urejeno, ker je izobrazena, ker je imela svoj poklic in je s pokojnino zavarovana za starost.

Kmečka žena tega nima. Izobrazbe si ni mogla pridobiti. Za življenje je najboljše preskrbljena, če se poroči. Neporočena pa se mi zdi, da težko živi, zlasti še, ko ne more več delati. Nikjer je radi ne sprejmejo, ker povečini vsi žive v revščini in se boje, da bi jim kdo odjedal še tisto malo, kar imajo. Tega se je bridko zavedala Šarevčeva Meta in si v vsem svojem bednem življenju pritrgovala za stara leta.

Občudujem jo, kako junaško je prenašala svojo usodo. Gotovo se je zavedala, kako težko ji bo, ko bo ostala sama. Vendar ni nikjer v zgodbi čutiti, da zaradi tega toži. Zaveda se svoje usode in po njej uravnava življenje. Pomoči ne pričakuje od nikogar — ve, da si bo samo z lastnim delom zagotovila vsaj najnujnejše za starost.

Nadvse pa občudujem njen ponos. Čeprav je revna, se zaveda svoje časti in čuti, da jo mora braniti za vsako ceno. Ve, da jo bo obranila samo s tem, da bo živela od dela svojih rok in da se ne sme nikdar ponižati do beraštva.

Mislim, da je Tavčar ob Šarevčevi Meti z velikim sočutjem prikazal usodo mnogih kmečkih žena.

Tako nas je dijakovo razglabljanje privedlo tudi do ideje tega dela. Strnili smo jo v ugotovitev, da je v liku te junakinje prikazana vsa tragika neporočenih kočarskih žena, katerih življenje je uprto v en sam cilj: preprečiti največjo bedo v starih letih. V tem prizadevanju so prepuščene same sebi, ne varuje jih ne družba ne zakon. Vendar so v svojem trpljenju velike; življenjska trdota jih ne uniči, stro jih le sile, ki presegajo človekove naravne moči. Rešitev jim prinaša šele najnovejši čas, ko se v zakonodajo vnaša tudi socialno zavarovanje kmečkega človeka.

Odmerjeni prostor ne dopušča, da bi podrobneje prikazala učni postopek in njegove rezultate ob ostalih dveh spredaj navedenih literarnih berilih. Zato bom morala navesti le obravnavane probleme ter najvažnejše izsledke o njih.

Drugega teksta, odlomka iz Jurčičevega Desetega brata, nismo obdelovali kot samostojno besedilo, temveč kot dodatek in poglavitni k že obravnavanemu domačemu berilu. Zato sem tudi naložila le dva problema, ki pa zahtevata nekoliko podrobnejše reševanje. Vprašanji sta bili naslednji:

1. kako Jurčič v tem odlomku prikazuje kulturno, socialno in gospodarsko stanje slovenske vasi;

2. značilnosti Jurčičevega jezika in metaforike.

Ob prvem problemu je poizkus spodletel, vsaj kolikor učenci s samostojnim delom

niso našli prave rešitve. Ugotavljali so, da se ljudje radi shajajo v gostilni, da tam besedujejo in možujejo ter urejajo gospodarska vprašanja. Sodijo, da je mogoče iz pogovora razbrati kmečko nagnjenost k praznoverju. Dalj v določanju kulturnega in gmojnega stanja niso prodrli, pač pa so bili pri tem toliko razgibani, da je bilo pogovor lahko voditi in usmerjati do zaželenih ugotovitev. Skupno smo ugotovili zaostalost kulturnih razmer, ki se kaže v odporu do šole in v nerazumevanju za umsko delo. Dalje smo se oprli na že poprej omenjeno vraževerstvo ter ga prikazali kot dokaz kulturne zaostalosti.

Usmeritev pozornosti na pogovor med Miho izpod Gaja in Dražarjevim Franceljom je pripomogla, da smo v njej spoznali predstavnika dveh socialnih stanov na vasi, gospodarsko stisko malega kmeta in oderuško oblastnost vaškega mogotca.

Ko smo problem tako z več strani pretresli, smo se domenili za domačo nalogo. Pod naslovom »Kako iz Jurčičevega dela odseva podoba slovenske vasi« bodo učenci zbrali misli, ki smo jih razvijali v pogovoru, in jih uredili po naslednji dispoziciji:

I. Uvod: Obrščakova krčma — shajališče vaških mož in tribuna javnega mnjenja;

II. Glavni del:

1. pogled v kulturne razmere v slovenski vasi:

a) kmetov odnos do šole;

b) vraževerstvo;

2. podoba gospodarskih razmer v vasi — vaški mogotec in kajžar.

III. Zaključne misli.

Bolj se je postavil predstavnik druge skupine, ki je lahko postregel z bogato zbirko metafor in povrh lahko ugotovil, da so posnete povsem iz ljudskega govora ter da so v primerjavo zajeti pojavi iz vsakdanjega kmetovega življenja in okolja. Tako smo lahko znova potrdili že osvojeno znanje o ljudskosti jezika v najboljših Jurčičevih delih.

Ob Prešernovem Povodnem možu smo si zastavili tri naloge:

1. določiti baladno zgradbo po vseh točkah njenega razvoja;

2. poiskati momente, ob katerih nastaja in raste baladno vzdušje;

3. prikazati, kako avtor s pesniškimi sredstvi ilustrira in podpira vsebino.

Najzanimivejša izmed njih je gotovo naloga, poiskati točko, kjer se čustvo prvič zgane ob slutnji nečesa nenaravnega, ter pokazati, kako se stvar plete dalje v grozljivost. S posebnim opozarjanjem na to točko problema je uspelo, da so učenci že v zadnjem verzu 3. kitice, t. j. ob koncu zasnove, odkrili vznemirljivo napoved (»ga stakne nazadnje, ki bil ji je kos«), nato pa ugotovili, da se prvi vznemirljivi moment v zapletu pojavi šele v 7. kitici (»kjer Donava... zaslišal sem davi«), medtem ko začne samo dogajanje dobivati grozljivo podobo šele v 8. kitici (stopnjevanje v prikazovanju plesa). Nadaljnji razvoj vprašanja sovпада v glavnem z reševanjem prvega problema (o baladni zgradbi) in ne prinaša posebnih odkritij.

Zanimivejše je vsekakor delo na tretjem raziskovalnem področju, predvsem zato, ker daje učitelju priliko preverjati, koliko učencem žive v zavesti specifični problemi pesniškega ustvarjanja, ki jih občasno, tudi po daljših časovnih presledkih, spoznavajo ob različnih pesniških delih.

S posebnimi navodili sem dijake usmerjala k pozornosti glede ritma, v katerem je balada spesnena, ter jih navajala, da skušajo dognati, zakaj pesniku v danem primeru služi prav tak ritem. Pot do ugotovitve, da je ritem »poskočen«, »živahen«, da »gre na ples«, ni bila dolga in zlasti slednje spoznanje je bilo lahko povezati z dejstvom, da se dejanju, ki se razvija na plesu, tak ritem izrazito prilega, ker je po svojem bistvu plesnega značaja in kot tak ilustrira dejanje.

Nadaljnje moje sugestije so vodile k odkrivanju ostalih vsebini se prilegajočih slušnih efektov. Dijaki so jih odkrili v gosto si sledečih šumnikih, izgrebli so iz spomina pojem aliteracije in ugotovili njeno funkcionalnost v ponazarjanju viharnega piša. Ko sem jih nadalje usmerjala, da poiščejo sredstva, s katerimi pesnik izraža tesnobno naglico in naraščajočo notranjo napetost, je vzklik na dan tudi pojem anafore. Navedla sem le nekaj funkcionalno najvažnejših »odkritij«.

Za razumevanje učnega postopka se mi zdi važno poudariti, da mojih sugestij ni razumeti kot popolno prikazovanje problemov, temveč le kot rahlo nakazovanje poti, ki jo nato odkrivajo in dejansko rešujejo dijaki sami. Seveda pa so zgoraj omenjene pojme glasovnih in besednih figur spoznali že ob predhodno obravnavanih tekstih, vendar se z njimi že nekaj časa niso več srečali.

Sodim, da so bile ure, ki sem jih izpolnila z opisano delovno metodo, plodno izkoriščene in so uspele v obojestransko, učiteljevo in učenčevo zadovoljstvo. Do uspeha so privedli zlasti posebni psihološki pogoji, ob katerih se je razgibala učenčeva dejavnost.

Prvi vzpodbudni psihološki činitelj je že spremenjena razporeditev učencev ob delovnem procesu. Dejstvo, da jim je bilo dano razbiti vsakdanji sedežni red in razgibati togo zaporedje šolskih klopi, je že samo po sebi dovolj poživljajoče. Pridruži se mu še občutek, da dijak ni prisiljen k molčanju in poslušanju, temveč da se naravnost mora izpovedovati in se pogovoriti o svojih vtisih, a ne z učiteljem, temveč s tovarišem, s tistim, ki mu sicer šolski red prepoveduje, da bi z njim med poukom izmenjal besedo. Nič ni čudnega, če se spričo teh okoliščin razvije živahna dejavnost, ob kateri čutiš, da je dijaka povsem zajela in da ta čas res živi za stvar, ki mu jo posredujemo.

Razživljena delovna vnema in sproščenost dijakovih duhovnih sil sta gotovo pedagoški vrednoti, ki upravičujeta metodo skupinskega pouka in potrjujeta njeno uporabnost in kvaliteto. Vendar to še ni najvišji smoter prikazanega delovnega postopka. Njegovo največjo pomembnost vidim v tem, da omogoča aktivnejši pristop k literarni umetnini.

Ko sem pred časom v ožjem strokovnem krogu poročala o svojem delu po skupinski metodi, sem naletela na odpor in zavračanje. Očitki, ki so bili izrečeni, se mi ne zde utemeljeni in jih bom skušala zavrniti tudi na tem mestu.

Med drugim je bilo rečeno, da ob tej metodi učenec ne pridobiva novega znanja, temveč le uporablja staro. Seveda, in to prav načrtno in zavestno! Jasnó je, da učenec ne more sam od sebe odkrivati in pridobivati novih spoznanj. Ta mu vsekakor mora ob tej ali oni priliki posredovati učitelj. Važno pa je, da učencu pogosto in variirano dajemo priliko, da poprej pridobljeno znanje prenaša na nove primere, to pa na čim aktivnejši in samostojnejši način. Ob tej priliki ponavljam, kar sem rekla že na začetku: da namreč skupinski pouk ni občeveljavna metoda, vsekakor pa zelo učinkovito sredstvo za poživljanje učnega postopka in za gojitev samostojnejše učenčeve dejavnosti.

Nekateri presojevalci menijo tudi, da je ob prikazanem načinu delo preveč enostransko, da se učenčeva pozornost osredotoča preveč na en sam problem in ne zajema literarnega dela v celoti. K temu ugovoru pripominjam, da mora učitelj, ki vodi skupinski pouk, paziti na to, da ob različnih primerih nalaga delovnim enotam različne probleme: skupine, ki so ob prvem tekstu reševale vprašanje zgradbe, naj se ob drugi priliki posvete jezikovnemu problemu itd. Nadalje poučarjam, da je k obravnavi posameznih problemov pritegnjen ves razred: poročevalcem iz posameznih enot se kot sobesedniki radi oglašajo tudi dijaki, ki so reševali druga vprašanja, kar priča o tem, da se kljub svojemu delu na določenem področju zanimajo tudi za ostala vprašanja in so si mimogrede tudi o njih ustvarili sodbo. Končno pa občasno poglobljanje v posamezne probleme delu ni v škodo: globlje poznavanje enega področja gotovo odtehta širši pogled po površju celotne snovi.

Nedvomno zahteva tak način od učitelja mnogo gibčnosti in iznajdljivosti; enolično in šablonsko nakazovanje problemov ga zanesljivo ugonobi. Vrednost pa mu dajejo predvsem te postavke: razgibanost in sproščenost učenčevih duhovnih sil; samostojno razglabljanje o nakazanih problemih; globlji pogled v obravnavano snov ter aktivnejši pristop k literarni umetnini.

Zeleti je, da bi se skupinska metoda uveljavila tudi v literarnem pouku, kjer smo jo do sedaj na splošno malo uporabljali. Možnosti za to je dovolj. *Marijana Novak*

LEVSTIKOVO STALIŠČE DO ZAČETKOV KRŠČANSKOSOCIALISTIČNEGA GIBANJA V 80-IH LETIH

Po razočaranju nad meščanskim liberalizmom bi pričakovali, da bo Levstik odkril novo družbeno silo v delavsko-kmečki zvezi, ki bi bila zmožna uresničiti njegov progresivni kulturni in politični program. Tega bi se nadejali toliko bolj upravičeno, ker je spričo svoje demokratične narave odkrito izražal simpatije tako do kmetstva kakor do delavstva, ki se je v 60-ih letih začelo tudi pri nas organizirati. Za ta odločilni korak pa je bil vsestransko nepripravljen. Tako je njegova